

- (Coleoptera: Hydrophilidae). *Ent. Ber.*, 44: 33-34.
- BERGE HENEGOUWEN, A. L. VAN, 1988. - *Hydrochus megaphallus*, a new and widespread European water beetle described from the Netherlands (Coleoptera, Hydrophilidae). *Balfour-Browne Club Newsletter*, 42: 18-21.
- CUPPEN, H. P. J. J., 1982. - *Hydrochus ignicollis* MOTSCHULSKY, nieuw voor Nederland (Coleoptera: Hydraenidae). *Ent. Ber.*, 42: 54-55.
- HANSEN, M., 1978. - De dankse arter af slaegten *Hydrochus* LEACH, 1817 (Coleoptera, Hydrophilidae) - herunder en ny dansk art. *Ent. Meddr.*, 46: 103-107.
- HANSEN, M., 1987. - The Hydrophiloidea (Coleoptera) of Fennoscandia and Denmark. *Fauna ent. scand.*, 18, 254 pp., 4 pls.
- HEBAUER, F., 1989. - 7. Familie Hydraenidae: 72-82. In: LOHSE, G. A. & LUCHT, W. H. *Die Käfer Mitteleuropas. 12. 1. Supplementband mit Katalogteil.* Goecke & Evers, Krefeld, 346 pp.
- LOHSE, G. A., 1979. - Neuheiten der Deutschen Käferfauna XII. *Ent. Bl. Biol. Syst. Käfer*, 75: 83-87.
- SILFVERBERG, H., (éd.), 1979. - *Enumeratio Coleopterorum Fennoscandiae et Daniae: I-VI.* Helsingin Hyönteisvaihtoyhdistys, Helsinki: 1-79.
- VALLADARES, L. F., 1988. - Descripción de *Hydrochus angusi* n. sp. del norte de España (Coleoptera, Hydrophilidae). *Nouv. Revue Ent.*, (N.S.) 5: 83-87.

5. Op verzoek van Dhr. N. DE BUCK leest de adjunct-secretaris de volgende mededeling.

Zweefvliegen (Diptera, Syrphidae) van het Meerdaalgebied (Brabant)

door N. DE BUCK

Tervuursevest 254 bus 6, B-3000 Leuven.

Samenvatting

Van 1963 tot 1989 werden in het Meerdaalgebied, gelegen ten zuiden van Leuven, 157 species van Syrphidae waargenomen (voor 1 species is de determinatie onzeker). Daardoor behoort dit gebied, wat zweefvliegen betreft, tot de belangrijkste van België. Voor 12 belangwekkende species worden bijzonderheden besproken.

Abstract

In the Meerdaal area, situated south of Leuven, 157 species of Syrphidae have been observed from 1963 till 1989 (the identification of 1 species is uncertain). In consequence, for Syrphidae, this area is one of the most important territories of Belgium. In the list, the species which have been observed less than four times are underlined. Particularities of 12 interesting species are discussed.

Inleiding

Het Meerdaalgebied strekt zich uit onmiddellijk ten zuiden van Leuven en bevindt zich fytogeografisch in het Brabants district. De afstand van noord naar zuid bedraagt ongeveer 13 km, van west naar oost, ter hoogte van het Meerdaalwoud, ongeveer 10 km. De voornaamste, op zweefvliegen onderzochte delen, zijn: 1° het Meerdaalwoud, in het bijzonder het onderdeel gelegen ten oosten van de steenweg Leuven-Namen, "Mollendaal" genaamd; 2° de landerijen rondom Mollendaal; 3° de Dijlevallei van St. Agatha-Rode (met één uitloper naar het St. Agatha-Rodebos) tot Korbeek-Dijle, en 4° het interfluvium Dijle-Voer te Egenhoven.

Materiaal en methode

Van 1963 tot 1989 werden door de auteur in het Meerdaalgebied ongeveer 320 excursies ondernomen. De zweefvliegen werden steeds gevangen met vangbuisjes en in totaal werden 153 species waargenomen. VAN DE WEYER ving bovendien: *Cheilosia nasutula*, *Chrysogaster virescens*, *Sericomyia lappona* en *Xylota abiens* (VERLINDEN, pers. med.). VERLINDEN & DECLER (1987) vermelden voor het Brabants district 218 soorten zweefvliegen, zodat tot nogtoe 72% daarvan in het Meerdaalgebied vastgesteld werden.

De vliegen werden voornamelijk gedetermineerd met VAN DER GOOT (1981 en 1986), STUBBS & FALK (1983), alsook voor sommige genera, met behulp van verscheidene originele studies.

Soortenlijst

In deze lijst zijn de species die in het Meerdaalgebied minder dan 4 maal waargenomen werden, onderlijnd.

Anasimyia interpuncta (HARRIS, 1776)
Anasimyia lineata (FABRICIUS, 1787)
Baccha elongata (FABRICIUS, 1775)
Brachyopa pilosa COLLIN, 1939
Caliprobola speciosa (ROSSI, 1790)
Cheilosia albipila MEIGEN, 1838
Cheilosia albitarsis MEIGEN, 1822
Cheilosia antiqua MEIGEN, 1822
Cheilosia canicularis (PANZER, 1801)
Cheilosia carbonaria EGGER, 1860
Cheilosia chlorus (MEIGEN, 1822)
Cheilosia chrysocoma (MEIGEN, 1822)
Cheilosia cynocephala LOEW, 1840
Cheilosia grossa (FALLÉN, 1817)
Cheilosia illustrata (HARRIS, 1780)
Cheilosia impressa LOEW, 1840
Cheilosia intonsa LOEW, 1857
Cheilosia lenis BECKER, 1894
Cheilosia longula (ZETTERSTEDT, 1838)
Cheilosia maculata (FALLÉN, 1817)
Cheilosia mutabilis (FALLÉN, 1817)
Cheilosia nasutula BECKER, 1894
Cheilosia pagana (MEIGEN, 1822)
Cheilosia praecox (ZETTERSTEDT, 1843)
Cheilosia proxima (ZETTERSTEDT, 1843)
Cheilosia rotundiventris BECKER, 1894

Cheilosis ruficollis BECKER, 1894
Cheilosis rufimana BECKER, 1894
Cheilosis scutellata (FALLÉN, 1817)
Cheilosis semifasciata BECKER, 1894
Cheilosis variabilis (PANZER, 1798)
Cheilosis velutina LOEW, 1840
Cheilosis vernalis (FALLÉN, 1817)
Chrysogaster chalybeata MEIGEN, 1822
Chrysogaster hirtella LOEW, 1843
Chrysogaster solstitialis (FALLÉN, 1817)
Chrysogaster viduata (LINNAEUS, 1758)
Chrysogaster virescens LOEW, 1854
Chrysotoxum bicinctum (LINNAEUS, 1758)
Chrysotoxum cautum (HARRIS, 1776)
Criorhina berberina (FABRICIUS, 1805)
Criorhina ranunculi (PANZER, 1804)
Dasyrphus albostrigatus (FALLÉN, 1817)
Dasyrphus hilaris (ZETTERSTEDT, 1843)
Dasyrphus lunulatus (MEIGEN, 1822)
Dasyrphus tricinctus (FALLÉN, 1817)
Dasyrphus venustus (MEIGEN, 1822)
Epistrophe eligans (HARRIS, 1780)
Epistrophe grossulariae (MEIGEN, 1822)
Epistrophe melanostoma (ZETTERSTEDT, 1843)
Epistrophe nitidicollis (MEIGEN, 1822)
Episyrrhus auricollis (MEIGEN, 1822)
Episyrrhus balteatus (DE GEER, 1776)
Episyrrhus cinctellus (ZETTERSTEDT, 1843)
Eristalis abusiva COLLIN, 1931
Eristalis arbustorum (LINNAEUS, 1758)
Eristalis horticola (DE GEER, 1776)
Eristalis intricaria (LINNAEUS, 1758)
Eristalis nemorum (LINNAEUS, 1758)
Eristalis pertinax (SCOPOLI, 1763)
Eristalis picea (FALLÉN, 1817)
Eristalis pratorum MEIGEN, 1822
Eristalis sepulchralis (LINNAEUS, 1758)
Eristalis tenax (LINNAEUS, 1758)
Eumerus strigatus (FALLÉN, 1817)
Eumerus tuberculatus RONDANI, 1857
Ferdinandea cuprea (SCOPOLI, 1763)
Helophilus hybridus LOEW, 1846
Helophilus pendulus (LINNAEUS, 1758)
Helophilus trivittatus (FABRICIUS, 1805)
Heringia heringi (ZETTERSTEDT, 1843)
Ischyrosyrphus glaucius (LINNAEUS, 1758)
Ischyrosyrphus laternarius (O.F. MÜLLER, 1776)
Lejogaster metallina (FABRICIUS, 1777)
Lejogaster splendida (MEIGEN, 1822)
Leucozona lucorum (LINNAEUS, 1758)
Melangyna cincta (FALLÉN, 1817)
Melangyna guttata (FALLÉN, 1817)
Melangyna lasiophthalma (ZETTERSTEDT, 1843)
Melangyna quadrimaculata (VERRALL, 1873)
Melangyna triangulifera (ZETTERSTEDT, 1843)
Melangyna umbellatarum (FABRICIUS, 1794)
Melanostoma mellinum (LINNAEUS, 1758)
Melanostoma scalare (FABRICIUS, 1794)
Merodon equestris (FABRICIUS, 1794)
Metasyrphus corollae (FABRICIUS, 1794)
Metasyrphus latifasciatus (MACQUART, 1829)
Metasyrphus latilunulatus (COLLIN, 1931)
Metasyrphus luniger (MEIGEN, 1822)
Myathropa florea (LINNAEUS, 1758)
Neoscia aenea (MEIGEN, 1822)
Neoscia dispar (MEIGEN, 1822)

Neoscia interrupta (MEIGEN, 1822)
Neoscia obliqua COE, 1940
Neoscia podagrica (FABRICIUS, 1775)
Neocnemodon pubescens DELUCCHI & PSCHORN-WALCHER, 1955
Neocnemodon vitripennis (MEIGEN, 1822)
Orthonevra brevicornis (LOEW, 1843)
Orthonevra nobilis (FALLÉN, 1817)
Orthonevra splendens (MEIGEN, 1822)
Parasyrphus annulatus (ZETTERSTEDT, 1838)
Parasyrphus lineola (ZETTERSTEDT, 1843)
Parasyrphus nigrirarsis (ZETTERSTEDT, 1843)
Parasyrphus vittiger (ZETTERSTEDT, 1843)
Parhelophilus frutetorum (FABRICIUS, 1775)
Parhelophilus versicolor (FABRICIUS, 1794)
Pipiza austriaca MEIGEN, 1822
Pipiza bimaculata MEIGEN, 1822
Pipiza fenestrata MEIGEN, 1822
Pipiza lugubris (FABRICIUS, 1775)
Pipiza noctiluca (LINNAEUS, 1758)
Pipiza quadrimaculata (PANZER, 1802)
Pipizella varipes (MEIGEN, 1822)
Pipizella virens (FABRICIUS, 1805)
Platycheirus albimanus (FABRICIUS, 1781)
Platycheirus clypeatus (MEIGEN, 1822)
Platycheirus fulviventris (MACQUART, 1828)
Platycheirus manicatus (MEIGEN, 1822)
Platycheirus ovalis BECKER, 1921
Platycheirus peltatus (MEIGEN, 1822)
Platycheirus scutatus (MEIGEN, 1822)
Pyrophaena granditarsa (FORSTER, 1771)
Pyrophaena rosarum (FABRICIUS, 1787)
Rhingia campestris MEIGEN, 1822
Scaeva pyrastri (LINNAEUS, 1758)
Scaeva selenitica (MEIGEN, 1822)
Sericomyia lappona (LINNAEUS, 1758)
Sericomyia silentis (HARRIS, 1776)
Sphaerophoria batava GOELDLIN, 1974
Sphaerophoria rueppelli (WIEDEMANN, 1830)
Sphaerophoria scripta (LINNAEUS, 1758)
Sphaerophoria taeniata (MEIGEN, 1822)
Sphegina clunipes (FALLÉN, 1817)
Sphegina kimakowiczi STROBL, 1897
Sphegina nigra MEIGEN, 1822
Sphegina verecunda COLLIN, 1937
Syrphia pipiens (LINNAEUS, 1758)
Syrphus ribesii (LINNAEUS, 1758)
Syrphus torvus OSTEN-SACKEN, 1875
Syrphus vitripennis MEIGEN, 1822
Temnostoma bombylans (FABRICIUS, 1805)
Temnostoma vespiforme (LINNAEUS, 1758)
Triglyphus primus LOEW, 1840
Tropidia scita (HARRIS, 1780)
Volucella bombylans (LINNAEUS, 1758)
Volucella pellucens (LINNAEUS, 1758)
Volucella zonaria (PODA, 1761)
Xanthandrus comtus (HARRIS, 1780)
Xanthogramma citrofasciatum (DE GEER, 1776)
Xanthogramma pedissequum (HARRIS, 1776)
Xylota abiens MEIGEN, 1822
Xylota florum (FABRICIUS, 1805)
Xylota lenta MEIGEN, 1822
Xylota nemorum (FABRICIUS, 1805)
Xylota segnis (LINNAEUS, 1758)
Xylota sylvorum (LINNAEUS, 1758)
Xylota tarda MEIGEN, 1822
Xylota xanthocnema COLLIN, 1939

Belangwekkende soorten.

Caliprobola speciosa

Onze fraaiste zweefvlieg bewoont oude bossen (bossen van méér dan 200 jaar oud). De larve werd gevonden in molm van oude beuken. In Mollendaalbos is ze niet zeldzaam en waarschijnlijk kan ze in gans het Meerdaalwoud waargenomen worden. Soms verlaat ze het bos: in 1981 en '82 zag ik ze op zowat 500 m buiten het bos, telkens bij zeer warm weer.

Cheilosia canicularis

Deze *Cheilosia* komt louter voor in biotopen waar *Petasites hybridus*, als voedsel voor de larven, alsook voldoende *Asteraceae* - voornamelijk ligulifloren - als voedselbron voor de imagines groeien (DE BUCK, 1990). Aan deze voorwaarden wordt op een paar plaatsen in de Dijlevallei voldaan en nochtans werden de dieren daar niet in aantal waargenomen. Aangezien ook haar verspreiding in België onbegrijpelijke leemten vertoont (VERLINDEN & DECLEER, 1987) stelt ze misschien nog meer eisen aan het leefmilieu.

Cheilosia maculata

De larve leeft in *Allium ursinum* en in het Meerdaalgebied zijn slechts twee plaatsen waar deze plant, die groeit in vochtige en frisse loofwoudbiotopen, voorkomt: in een brongebied van St. Agatha-Rodebos en in het Kouterbos, nabij het Zoet Water. In St. Agatha-Rodebos werd *Cheilosia maculata* waargenomen, in het Kouterbos nog niet.

Cheilosia pagana

Is een algemeen voorkomende, polyfage soort, waarvan het pollendieet uitgebreider nagegaan werd. In deze niet gepubliceerde studie werd de polleninhoud van de tractus microscopisch onderzocht. Bij 8 vrouwtjes en 19 mannetjes, die in april gevangen werden, bestond het pollendieet voor 43% uit *Ranunculaceae*, 20% *Asteraceae*, 7% *Brassicaceae*, 6,5% *Salicaceae*, 0% *Apiaceae* en voor ongeveer 23% uit allerlei andere. Bij onderzoek van 7 vrouwtjes en 14 mannetjes, gevangen in juli, bestond 64% van het dieet uit korrels van *Apiaceae*, 20% van *Rubiaceae*, 9% van *Brassicaceae*, 1,5% van *Caryophyllaceae*, 0,5% van *Asteraceae*, 0,5% van *Rosaceae* en ongeveer 4,5% uit andere korrels.

Cheilosia pagana eet dus in het voorjaar veel pollen van *Ranunculaceae* (vnl. *Ranunculus* en *Caltha*) alsook van *Asteraceae* (vnl. *Tussilago* en *Taraxacum*, en in de zomer van *Apiaceae*. Dit is in overeenstemming met het seizoengebonden aanbod van syrphidofiele bloemen.

Cheilosia scutellata

De larven van deze soort leven in zwammen, waaronder in boleten (*Boletus*) en truffels (*Tuber*). Ze is niet zeldzaam en werd in het ganse gebied waargenomen, doch voornamelijk in het zuidoostelijk gedeelte van Mollendaalbos.

Eristalis picea

Werd beschreven door FALLÉN in 1817, doch gedurende lange tijd niet meer als species aanzien en soms vermeld als synoniem van *E. rupium*. VAN DER GOOT (l.c.) alsook STUBBS & FALK (l.c.) stippen ze niet aan. Het is slechts onlangs, dat ze terug onderkend werd.

De vrouwtjes van *E. picea* zijn inderdaad zeer moeilijk van de vrouwtjes van *E. rupium* te onderscheiden, doch bij de mannetjes zijn de genitalia duidelijk verschillend. *E. picea* werd in twee biotopen in het interfluvium waargenomen. De mannetjes vliegen al zeer vroeg uit en foerageerden bv. op 30 maart en 13 april op mannelijke katjes van wilgen. Waarschijnlijk is deze soort niet zo zeldzaam: VERLINDEN & DECLEER (l.c.) duiden vindplaatsen aan in de zuidelijke helft van België, alsook in De Kempen. Het is echter de eerste maal, dat ze nabij Leuven waargenomen werd.

Heringia heringi

De larven werden in gallen van bladeren aangetroffen en dat kan een reden zijn, waarom deze soort zeldzaam is. Volgens VAN DER GOOT (l.c.) komt ze voornamelijk in voedselrijkere bossen voor. Een vrouwtje werd waargenomen op 18 juni 1984 in een vochtig, half beschaduwde biotoop in Meerdaalwoud.

Melangyna guttata

Door de twee lichtgele, druppelvormige vlekken op de borststukrug voor het schildje, is dit een opvallende *Melangyna*-soort, die tot nogtoe louter in de noordelijke helft van België waargenomen werd. Op een vochtige, half-beschaduwde en windrustige plaats in het interfluvium kon ze drie jaar na mekaar, en soms in aantal, opgemerkt worden, terwijl in de Dijlevallei te St. Joris-Weert louter één vrouwtje gevangen werd.

Pipiza fenestrata

Sommige soorten van het geslacht *Pipiza* behoren tot de moeilijkst te onderscheiden vliegen en ook voor de determinatie van *P. fenestrata* blijft twijfel. Op 23 mei 1988 werd in het interfluvium een vrouwtje gevangen, dat bijna volledig overeenstemt met de beschrijving in STUBBS & FALK (l.c.) en dat onder voorbehoud als *P. fenestrata* gerangschikt werd.

Rhingia campestris

In de bestuivingsecologie bereikt deze algemeen voorkomende zweefvlieg grote overeenstemming met langtongige bijen: 1° door de extreem lange proboscis worden voor nectar regelmatig diepe bloemen bezocht; 2° bij *Iris pseudacorus* werd een actieve bloemvastheid bij het eten van stuifmeel, vastgesteld; andere gevallen behoren tot de mogelijkheid, bv. bij het eten van nectar in diepe bloemen, en 3° bij het foerageren in de bloem van *Calystegia sepium* was een pollenoverdracht met de rugzijde van het dier waarschijnlijk (nototribische pollenoverdracht): dit is bij andere diepe bloemen, bv. sommige *Lamium*-soorten, eveneens mogelijk (DE BUCK, 1990).

Sphegina verecunda

Werd voor de eerste maal in België gevangen op 10 juni 1986, namelijk in het Meerdaalgebied, even ten oosten van het Zoet Water, in een vochtig, half beschaduwd biotoop. Sedertdien werd de soort ook waargenomen in de Dijlevallei, alsook in het interfluvium, waar ze zelfs talrijker voorkomt dan *S. clunipes* en *S. kimakowiczi*. Beslist zal *S. verecunda* op verscheidene plaatsen in België gevonden worden: ze werd ook waargenomen te Marche-les-Dames in de Maasvallei nabij Namen, eveneens in een vochtig, half beschaduwd biotoop.

Xylota florum

Is niet zeldzaam en VERLINDEN & DECLEER (l.c.) stippen aan, dat deze soort bijna even talrijk in Malaisevallen aangetroffen wordt, als de algemeen voorkomende *X. segnis*, wanneer deze vallen in een bosrijke omgeving opgesteld worden. LÖHR (pers. med.) vermeldt, dat ze regelmatig op stapels geveld hout waar te nemen is.

Het is dan ook verwonderlijk, dat het duurde tot 1988, vooraleer ik het eerste exemplaar ving, des te meer daar ze tot nogtoe ook op *Apiaceae* en op 9 andere bloemsoorten foeragerend aangetroffen werd (DE BUCK, l.c.). Ik ving louter een mannetje op een houtstapel te Lustin, ten zuiden van Namen, een mannetje op een blad te Winskele nabij Leuven en, in het Meerdaalgebied, op 29 juli 1988, een vrouwtje te Valduc (Hamme-Mille), eveneens op een blad.

Literatuur

- DE BUCK, N., 1990. - Bloembezoek en bestuivingsecologie van zweefvliegen (Diptera, Syrphidae) in het bijzonder voor België. *Studiedocument nr. 60. Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel*, 167 pp.
- STUBBS, A. E. & FALK, S. J., 1983. - British Hoverflies. *British Entomological & Natural History Society, London*, 279 pp.
- VAN DER GOOT, V. S., 1981. - De zweefvliegen van Noordwest-Europa en Europees Rusland, in het bijzonder van de Benelux. *Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging*, 32: 275 pp.
- VAN DER GOOT, V. S., 1986. - Aanvulling op het boek: De zweefvliegen van Noordwest-Europa en Europees Rusland, in het bijzonder van de Benelux. *Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging*, 32a: 14 pp.
- VERLINDEN, L. & DECLEER, K., 1987. - The hoverflies (Diptera, Syrphidae) of Belgium and their faunistics: frequency, distribution, phenology. *Studiedocument nr. 39. Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel*, 170 pp.

<p>Assemblée mensuelle du 3 avril 1991 Maandelijkse vergadering van 3 april 1991</p>
--

Décès / Overlijden :

Nous avons le regret d'annoncer le décès de M. Max POLL, membre associé depuis 1931.

Communications / Mededelingen :

1. L'excursion annuelle de notre Société aura lieu le 8 juin 1991, dans le bois de la Vecquée (Seraing) sous la conduite de MM. N. MAGIS et F. LECHANTEUR.
2. Au nom de M. J. BEAULIEU, M. G. LHOST présente quelques coléoptères intéressants pour la faune belge et la zone frontalière des Ardennes françaises.

Carabidae

- Trichotichnus nitens* (HEER): Virton (vallée du Rabais, Lux.), 29.IV.1990, 2 ex.
- Celia municipalis* (DUFTS.): Tilly (Brabant), 10.IX.1989, 3 ex. dans une carrière de sable.
- Celia praetermissa* (SAHLB.): Antheit (Liège), 20.V.1989, 1 ex.
- Bradytus consularis* (DUFTS.): Virton (vallée du Rabais, Lux.), 12.VIII.1981, 1 ex.

Catopidae

- Choleva sturmi* (BRIS.): Loveral (Hainaut), 24.II.1990, 1 ex. sous écorce, (dét. G. LHOST).

Staphylinidae

- Emus hirtus* (L.): Virton (vallée du Rabais, Lux.), 30.IV.1990, 1 ex. sur crottin de cheval.

Helodidae

- Helodes minuta* L.: Fosses-la-Ville (Namur), 6.V.1989, 1 ex.

Nitidulidae

- Cychramus quadripunctatus* (HERBST): Harcy (Ardennes), 17.VI.1990, 1 ex.

Mycetophagidae

- Mycetophagus quadripustulatus* L.: Silenrieux (Ry Jaune, Namur), 10.VI.1990, 1 ex. sur polypore.